

© Hennie van Diest

Concreet werk maken van beleidslijnen

‘Concreet werk maken van de beleidslijnen van sterk beroepsonderwijs.’ Dat is de insteek van het leerlab Zorg & Welzijn. Tijdens de online kick-off bijeenkomst was er aandacht voor arbeidsmarktontwikkelingen en werden de mogelijkheden onderzocht die de Wet sterk beroepsonderwijs biedt om onder meer doorlopende leerroutes vorm te geven. Ook kwamen succesvolle voorbeelden van samenwerking aan bod.

Voor de kick-off van het leerlab waren eigenlijk drie regionale bijeenkomsten gepland in Hoogeveen, Eindhoven en Leiden, maar die konden wegens de corona-maatregelen geen doorgang vinden. Daarom vond op maandag 8 juni een online startbijeenkomst plaats voor het Leerlab Zorg & Welzijn. Zo’n twintig professionals (decanen, teamleiders en docenten) vooral uit het westen en het zuiden van het land.

Maud Croes, voorzitter van het Platform VMBO Zorg & Welzijn en initiatiefnemer van het leerlab, opende de bijeenkomst. Ze signaleerde dat er binnen het Platform Z&W veel goede voorbeelden zijn van samenwerking. Het doel van het leerlab is om te verkennen wat er van die voorbeelden geleerd kan worden, en of ze ook als inspiratie kunnen dienen om in andere regio’s soortgelijke projecten op te zetten. ‘Met name willen we goed kijken naar de borging. Als een directeur, docent of afdelingsleider vertrekt, hoe zorg je dan dat het initiatief blijft bestaan?’ De kick-off bijeenkomst was bedoeld als een eerste verkenning. Hoe kijken werkgevers aan tegen samenwerking, en welke ruimte is er om samenwerking vorm te geven?

Werkgevers: op zoek naar nieuw personeel

De ‘Goede zorg kan niet zonder personeel, bleek tijdens de corona-pandemie ook, en het vmbo is een van de plekken waar de zorgmedewerkers vandaan komen.’ Lydia van Baak is directeur-bestuurder van de Werkgeversvereniging Zorg & Welzijn Zuid-Holland Zuid, een van de veertien regionale werkgeversorganisaties die als gezamenlijk doel hebben om balans te brengen op de arbeidsmarkt.

Die balans is er nu niet. De komende jaren gaat de vraag naar zorg en dus ook naar zorgpersoneel stijgen, onder meer doordat mensen gemiddeld steeds ouder worden. In het schooljaar 2018/2019 kozen elfduizend studenten voor een mbo-opleiding Verzorgende IG (individuele gezondheidszorg) niveau 3. Dat mogen er veel meer zijn; in 2022 verwacht de sector een tekort van 80 duizend werknemers.

Werkgeversverenigingen ontwikkelden al diverse initiatieven om leerlingen de mogelijkheid te bieden kennis te maken met de zorg, op verschillende niveaus van werkexploratie. Niveau 1 draait om

informatie. Denk aan een lespakket of een website die leerlingen informatie geeft of kwartetspel met verschillende zorgfuncties. Het tweede niveau gaat om het ervaren van de zorg, op school en privé, bijvoorbeeld in de vorm van gastlessen en meeloopdagen. Ook zijn er influencers benaderd, die op Instagram en Facebook door middel van vlogs en blogs jongeren deelgenoot maken van wat ze meemaken in de zorg.

Niveau drie is het belangrijkste. Hier ervaren de leerlingen in de praktijk hoe het is om in de zorg te werken. 'Dit is ook het lastigst te organiseren,' aldus Lydia. 'Zorgvragers voelen zich niet altijd op hun gemak als er leerlingen op bezoek komen. In de ouderenzorg gaat dit gemakkelijker dan in een ziekenhuis of in de psychiatrie.'

Ze benadrukte dat organisaties in de zorg er wel altijd voor open staan om klassen of individuele leerlingen te ontvangen. 'Het is een uitdaging om een goed beeld van de mogelijkheden te geven,' aldus Lydia van Baak, 'maar ook belangrijk om leerlingen echt te laten ervaren hoe veelzijdig de zorg is.'

Breng vmbo- en mbo-leerlingen samen

Maud Croes gaf een voorbeeld uit Noord-Holland van hoe je een samenwerking op zou kunnen zetten om tekort aan personeel in de ouderenzorg aan te pakken. Bij deze samenwerking worden vmbo-leerlingen en mbo-leerlingen aan elkaar gekoppeld. Mbo'ers vertellen over hun opleiding (voor hen telt dit als lesonderdeel). De vmbo'ers gaan de mbo'ers ook bezoeken op de stageplek, en krijgen zo een goed beeld van het werkveld.

Dit project heeft geleid tot een leernetwerk van docenten en leidinggevendenden van vmbo's en roc's.

De borging komt van de docenten zelf. Jaarlijks zijn er vier bijeenkomsten, die steeds door een vmbo- en een mbo docent worden georganiseerd. 'Het succes van dit project komt vooral door de concrete insteek,' aldus Maud. 'Ook speelt mee dat docenten de bijeenkomsten om de beurt samen voorbereiden. Het is wel belangrijk dat directies aangehaakt blijven.'

Doorlopende leerroutes

Voor leerlingen die al weten dat ze de zorg in willen, zou een doorlopende leerroute ideaal zijn. Anouk Hanssen, beleidsmedewerker Sterk beroepsonderwijs bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen benadrukte in haar presentatie dat de nieuwe Wet sterk beroepsonderwijs aan vmbo- en mbo-scholen veel ruimte geeft om doorlopende leerroutes vorm te geven. Die ruimte is er op drie punten:

1. Als je een doorgaande leerroute wilt inrichten, kan en mag je één studieduur en onderwijstijd programmeren;
2. Er is ruimte voor teambevoegdheid: één team kan het programma vormgeven;
3. Het is tot en met derde jaar van de route mogelijk om vmbo-examens af te nemen; mbo-toetsing en examinering is mogelijk vanaf vmbo-3.

De doorlopende leerroute kan worden verzorgd op een vmbo en/of mbo-school, en ook deels op de locatie van een leerbedrijf. Een doorlopende leerroute kan de eerste twee jaar draaien op vo-bekostiging en daarna op mbo-bekostiging. 'Ook is er een mogelijkheid om bekostiging over te dragen, bijvoorbeeld als je de hele leerroute op het vmbo programmeert.' Kortom, er is aan alle kanten ruimte om zo'n programma vorm te geven. De belangrijkste eisen zijn dat er een overeenkomst wordt opgesteld en dat de doorlopende leerroute wordt aangemeld bij DUO.

Anouk vatte nog even de voordelen samen: er is voor de leerlingen een minder harde 'knip' en geen onnodige overlap tussen vmbo en mbo. Ze maken eerder kennis met het mbo en maken daardoor een bewustere keuze. Er is een betere programmatische aansluiting. 'Voor scholen is er ook een voordeel: zij krijgen leerlingen eerder binnen en profiteren van een snellere en succesvollere doorstroom.' Tot slot ging ze kort in op de Nieuwe leerweg GL/TL. Een belangrijk onderdeel daarvan is het praktijkgerichte programma (met een omvang van minimaal 320 klokuren), waarin het draait om praktische en realistische opdrachten in de regio. Hanssen wees op de subsidieregeling voor scholen die aan de ontwikkeling van dat programma een bijdrage willen leveren.

Praktische uitvoering

De kick-off bijeenkomst van het leerlab Zorg & Welzijn maakte duidelijk dat alle partijen graag willen samenwerken en dat er volop ruimte is om die samenwerking vorm te geven. De vragen van deelnemers aan de bijeenkomst gingen vooral over de praktische uitvoering van de samenwerking met mbo-scholen. Zo is het voor vmbo-scholen die precies op een

regio grens liggen extra lastig om mbo-scholen om de tafel te krijgen. Hoe pak je dat aan? Is het handig om met een aantal vmbo-scholen in een regio samen op te trekken, en plannen te maken voordat je een ROC benadert? Hoe zet je een doorlopende leerroute precies op? Deze en andere vragen zullen aan de orde komen tijdens de volgende bijeenkomsten van het leerlab Zorg & Welzijn. Een voorwaarde is dat dan ook directies zullen aansluiten, omdat het belangrijk is dat ook die goed op de hoogte zijn en verantwoordelijkheid nemen om de samenwerking te stimuleren, faciliteren en borgen. 'De bedoeling van het leerlab is om informatie te geven en vooral inspiratie te bieden zodat scholen zelf aan de slag kunnen gaan. Wat we willen bereiken is dat scholen handvatten krijgen om succesvolle voorbeelden naar de eigen regio te kunnen vertalen.'

De aankondiging over het vervolg van het leerlab Z&W wordt opgenomen in de Nieuwsbrief Sterk beroepsonderwijs. Aanmelden voor de nieuwsbrief kan [hier](#). Scholen die zich al hebben aangemeld, worden

rechtstreeks geïnformeerd.

Meer informatie

+ Meer informatie over het **leerlab Zorg & Welzijn**: www.sterkberoepsonderwijs.nl/inspiratie/leerlab-vmbo-zorg-welzijn

+ Het **Platform VMBO Zorg & Welzijn** maakte een lijst met voorbeelden van samenwerking met het mbo en/of het werkveld: www.platformzorgenwelzijn.nl/samenwerking/voorbeelden

+ Een overzicht van **samenwerkings-initiatieven** www.sterkberoepsonderwijs.nl/samenwerking/digitale-kaart

+ Contactgegevens van **werkgeversorganisaties** in de regio: www.regioplus.nl

+ Bouwstenen voor het succesvol ontwikkelen van een **doorgaande leerroute**: www.sterkberoeps Onderwijs.nl/instrumenten/bouwstenen